

Dalibor Bača - Dohlížitel národa

4. 5. - 14. 6. 2015

Jednou z novinek, kterou přinesla rekonstrukce Masarykova náměstí v roce 2007, bylo také osazení Mařatkovy busty T. G. Masaryka před průčelím budovy Ostravského muzea. Ne snad, že by se dal tento akt označit za výsledek promyšlené koncepce. Více než co jiné připomínal improvizaci motivovanou prostou otázkou „kam s ní?“. Busta, původně určená například pro vestibuly ministerských budov v Praze, se do exteriéru příliš nehodila a také v Ostravě, která ji zakoupila v devadesátých letech minulého století, nejprve sloužila jako „interiérový doplněk“ ostravské Nové radnice. Se změnou „výzdoby“ se ale stala nadbytečnou, a když už tedy nemohla být v nové radnici, vymyslelo se, že ji přijme alespoň veřejný prostor před tou starou (rozumějme muzeem).

Zatímco ale budova radnice adaptovaná na muzeum do značné míry pozbyla roli mocenské reprezentace, v případě portrétu státníka tomu tak rozhodně není. Slovy Mileny Bartlové „Portrét dokonale ztělesňuje stát coby dozorce a dohlížitele, jako takový je součástí sdíleného imaginárního světa – v dohlížení se spojuje otcovská moc s mateřskou péčí a obojí dohromady sugerují tísnivost nesvobody jednotlivce, který dospěje až tehdy, když se z nich vymaní.“ Busta T. G. Masaryka v rohu náměstí, spíše skrytá než stavěná na odív, tuto představu dozorce-státu naplňuje docela výmluvně. Dalibor Bača si ale klade otázku jakého, zdali toho aktuálního, tedy České republiky, nebo toho historického, tedy Československa, při jehož zrodu Masaryk stál, a jehož byl i prvním prezidentem. Nevnímal Masaryk Československo jako jeden národ? A jak by vlastně vnímal ztrátu Podkarpatské Rusi v roce 1939 a jak rozdělení republiky v roce 1993. To jsou témata k zamyšlení, která Bačova instalace nastoluje. A v narážce na to, jak mocenský aparát prostřednictvím vzdělávacího systému ohýbá a deformuje přirozenou zkušenost a přivlastňuje si obraz „vítěze“, deformuje i Dalibor Bača „obraz“ Masaryka proporčním stlačením, jehož poměr k originálu se má stejně jako poměr současné rozlohy Česka k území tzv. první republiky (aktuální rozloha České republiky dosahuje 56% původní rozlohy Československa v době jeho vzniku). V této změně proporcí ovšem rozhodně nelze spatřovat útok na Masarykovu osobnost či pokus o zesměšnění jeho odkazu. T. G. Masaryka zde totiž Bača pojednává v ryze odosobněném významu jako symbol či spíše ikonu současného státního aparátu, jako ilustraci ve vzdělávacím systému, která se ale takto nutně odchyľuje od skutečnosti.

Za důležitý je pak třeba považovat i způsob instalace deformované busty, který evokuje sochařskou aktivitu v ateliéru. Způsob, v němž je skryt jak odkaz na samotný proces tvorby, tak i odkaz na didakticko-manipulativní rámec instituce muzea a jeho roli při utváření oficiálního obrazu dějin státu. Pro autora je ale tato realizace také čímsi jako návratem do regionu, z něhož pochází jedna z větví jeho rodiny. Rodiny, která okusila přesuny i odsuny napříč republikami. Rodiny středoevropského typu, zažívající se vznikem a zánikem republik pocitu naděje, zklamání, a jež také musela – podobně jako většina středoevropanů – čelit důsledkům represe ze strany politické reprezentace.

Tomáš Knoflíček a Dalibor Bača

Dalibor Bača (* 1973, žije a pracuje v Praze a Bratislavě) je absolvent Vysoké školy výtvarných umění v Bratislavě (1992–98), ateliéru Sochařství prof. Jozefa Jankoviče. Autor patří do skupiny slovenských umělců, žijících střídavě v Čechách a na Slovensku, a proto i intenzivně vnímajících vztah obou národů a jejich společnou historii. V jeho tvorbě vystupuje do popředí především téma národní identity a nacionalismu. Bačův nejznámější projekt Vlajka problematizuje akt osvojení společné československé vlajky nově vzniklým státním útvarem – Českou republikou a označuje jej za nelegitimní způsob nakládání s historickou vizuální identitou společného státu. Významný dopad měla i jeho realizace Doc. JUDr. Robert Fico, CSc. zaměřující se na devalvací společného městského prostoru ideologií a nevkusem. Dalibor Bača byl jedním z iniciátorů akce „Akú sochu do mesta?“ (2006), petice „Stop kultúrnej politike v našich mestách“ (2006) a protestu proti osazení sochy „kráľa Svätopluka“ od normalizačního sochaře Jána Kulicha (2010). Je spoluzakladatelem bratislavské public-artové platformy „Veřejný podstavec“ (2010).

Galerie Lauby
otevřeno/zavřeno: denně 00:00 - 24:00
<http://galerie-lauby.tumblr.com>

Ostravské muzeum, příspěvková organizace
Masarykovo náměstí 1, 728 41 Ostrava
www.ostrmuz.cz; muzeum@ostrmuz.cz
Ostravské muzeum, příspěvková organizace,
je zřizováno a financováno statutárním městem Ostrava